

คู่มือการปฏิบัติงาน

นางสาวกนกวรรณ วรพล
ตำแหน่ง นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๓
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

คู่มือปฏิบัติงานฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ซึ่งอิงกับคู่มือการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก และได้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานในปัจจุบัน รวมทั้งแบบฟอร์มที่ใช้และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามคำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๓ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อราชการ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๓ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๓ ทุกคน ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา และผู้อำนวยการกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบุคลากรในสังกัดที่แนะนำในการจัดทำ ส่งผลให้ภาระงานมีความครอบคลุมถูกต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

นางสาวกนกวรรณ วรรณพล

นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษา

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑ บทนำ	๑
ความหมาย	๑
ความสำคัญ	๑
วัตถุประสงค์	๒
ประโยชน์	๒
ขอบเขตของงาน	๒
คำจำกัดความ	๒
ส่วนที่ ๒ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	๔
ส่วนที่ ๓ กระบวนการและขั้นตอนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๖
ส่วนที่ ๔ การขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๑๑
ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๑๑
การพัฒนาและขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	๑๑
การสร้างวินัยเชิงบวก	๑๑
ส่วนที่ ๕ เอกสารหลักฐาน	๑๓
ภาคผนวก	

ส่วนที่ ๑

บทนำ

ชื่อกระบวนการ

งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความหมาย

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริม พัฒนาการ ป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติที่พึง

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการ และเครื่องมือที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงาน ที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วม ของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครูทุกคน รวมไปถึงบุคคลภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งจะต้องมีวิธีการเครื่องมือ ที่ชัดเจน มีมาตรฐาน มีคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

ความสำคัญ

ปัจจุบันการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทางด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบ ก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด ซึ่งล้วนแต่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคน จนนำไปสู่การเกิดปัญหาและสภาวะวิกฤตทางสังคม

ดังนั้น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำรงชีวิต จึงจำเป็นที่ทุกโรงเรียน ในฐานะหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้เรียน และแก้วิกฤตสังคมจึงควรนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ
๒. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาให้เป็นที่มาตามหลักสูตรและมีประสิทธิภาพ
๓. เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสมรรถนะตามที่กำหนด

ประโยชน์

๑. นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา
๒. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี
๓. นักเรียนรู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้
๔. นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพอย่างรอบด้าน
๕. ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างเข้มแข็ง จริงจัง ด้วยความเสียสละ และเอาใจใส่

ขอบเขตของงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัด จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างครบวงจร ได้มาตรฐาน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา การจัดกิจกรรมพัฒนาและการส่งต่อ โดยมีกิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมประชุมประจำชั้นเรียน และกิจกรรมเพื่อนที่ปรึกษา เป็นต้น

คำจำกัดความ

๑. การดูแลช่วยเหลือ หมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา โดยวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนานักเรียน โดยเน้นให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง ปลอดภัยจากสารเสพติด และมีความสุขในการดำรงชีวิต
๒. รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา ข้อมูลด้านสุขภาพ ความสามารถพิเศษ ฯลฯ
๓. การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การจัดกลุ่มนักเรียนตามมาตรฐานข้อมูลรายบุคคลเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มเสี่ยง
๔. การจัดกิจกรรมป้องกัน หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อนักเรียนกลุ่มปกติ ป้องกัน และสร้างความเข้มแข็ง เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันความเสี่ยงของนักเรียน

๕. การจัดกิจกรรมแก้ปัญหา หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาต่างๆตามสภาพปัญหา เช่น การระดมทุนเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กขาดแคลน การเข้าค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อนที่ปรึกษา ฯลฯ

๖. การจัดกิจกรรมพัฒนา หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตามศักยภาพ

๗. การส่งต่อ หมายถึง กิจกรรมที่จัดเพื่อนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษหรือมีปัญหาเป็นพิเศษที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานหรือบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน

- การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องภายในโรงเรียน โดยพิจารณาจากปัญหาของนักเรียน เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูโภชนาการ ครูประจำชั้น หรือฝ่ายกิจการนักเรียน เป็นต้น

- การส่งต่อภายนอก ผู้ที่เกี่ยวข้องภายในโรงเรียนดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรณี ที่นักเรียนมีปัญหายากต่อการช่วยเหลือ

ส่วนที่ ๒

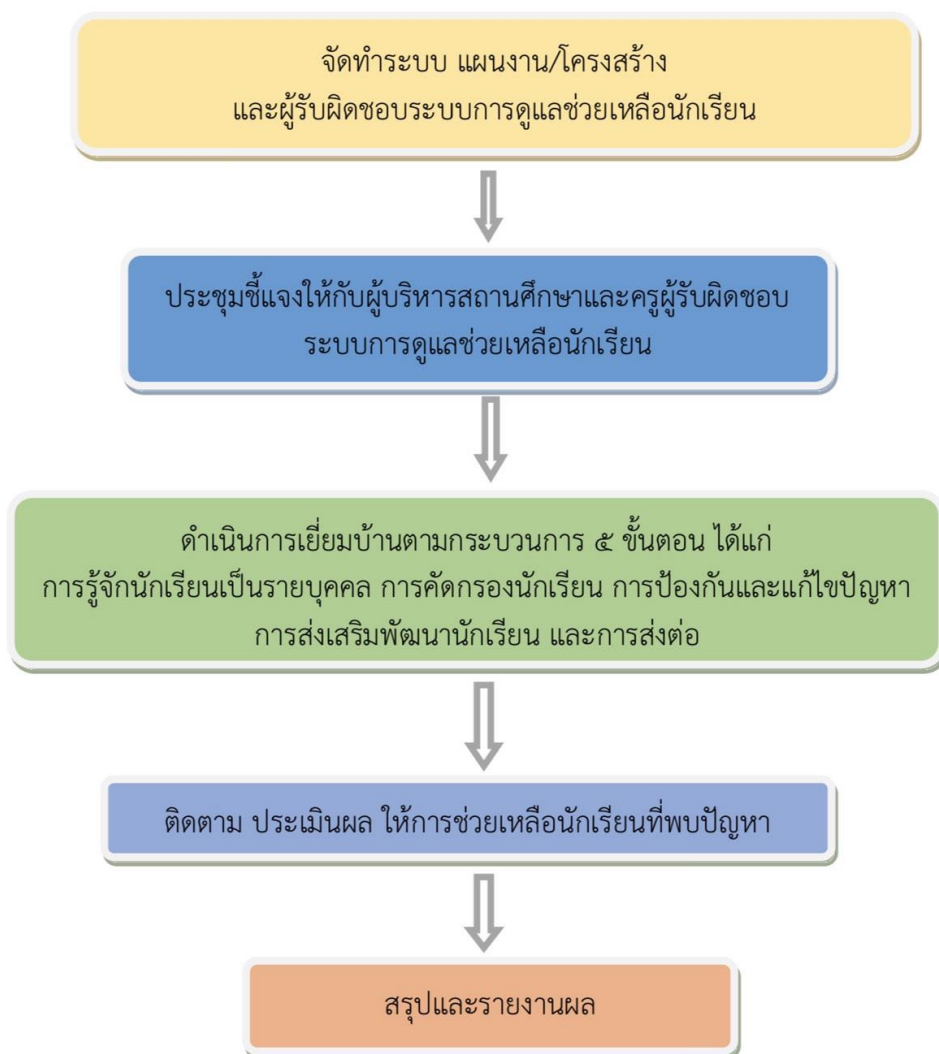
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

๑. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

- ๑.๑ จัดทำระบบ แผนงาน/โครงสร้าง และผู้รับผิดชอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- ๑.๒ ประชุมชี้แจงให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- ๑.๓ ดำเนินการเยี่ยมบ้านตามกระบวนการ ๕ ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมพัฒนานักเรียน และการส่งต่อการคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมพัฒนานักเรียน และการส่งต่อ
- ๑.๔ ติดตามประเมินผลให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พบปัญหา
- ๑.๕ สรุปและรายงานผล

๒. Flow Chart การปฏิบัติงาน

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

๓. แบบฟอร์มสรุปมาตรฐานงาน

ชื่อกระบวนการ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน		สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต ๓		:กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา	
วัตถุประสงค์ : เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดมีการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
ลำดับ ที่	ผังขั้นตอนการดำเนินงาน	รายละเอียดงาน	เวลาการดำเนินงาน	มาตรฐานคุณภาพงาน	ผู้รับผิดชอบ
๑.	จัดทำระบบ แผนงาน/ โครงสร้าง และกำหนด ผู้รับผิดชอบ	จัดทำระบบ แผนงาน/โครงสร้าง และกำหนด ผู้รับผิดชอบ	เมษายน	มีโครงสร้างชัดเจน	กลุ่มส่งเสริมการ จัดการศึกษา
๒.	ประชุมชี้แจง มอบนโยบาย	ประชุมชี้แจง มอบนโยบาย	พฤษภาคม	-	กลุ่มส่งเสริมการ จัดการศึกษา
๓.	ดำเนินการเยี่ยมบ้าน ตามกระบวนการ ๕ ขั้นตอน	ดำเนินการเยี่ยมบ้าน ตามกระบวนการ ๕ ขั้นตอน	มิถุนายน - กรกฎาคม	- แบบบันทึกกิจกรรม การเยี่ยมบ้าน - แบบคัดกรองนักเรียน S.D.Q. - แบบสรุปผลการคัด กรองนักเรียน	กลุ่มส่งเสริมการ จัดการศึกษา/ครู/ โรงเรียน
๔.	ติดตาม ประเมินผล	ติดตาม ประเมินผล	สิงหาคม	มีเอกสารเป็นที่ ประจักษ์	กลุ่มส่งเสริมการ จัดการศึกษา
๕.	สรุปและรายงานผล	สรุปและรายงานผล	สิงหาคม - กันยายน	มีแบบสรุปรายงานผล	กลุ่มส่งเสริมการ จัดการศึกษา/ครู/ โรงเรียน

ส่วนที่ ๓

กระบวนการและขั้นตอนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการดำเนินงานที่ตรวจสอบได้

กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบ ๕ ประการ คือ

๑. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
๒. การคัดกรองนักเรียน
๓. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
๔. การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน
๕. การส่งต่อ

๑. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวก และด้านลบ ดังนั้น การรู้จักข้อมูลจำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาที่นักเรียนซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

๒. การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน อัจฉริยะกลุ่มได้ ๔ กลุ่ม คือ

๒.๑ กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน แล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและส่งเสริมพัฒนา

๒.๒ กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันหรือแก้ไขปัญหาตามแต่กรณี

๒.๓ กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มที่มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน

๒.๔ กลุ่มพิเศษ คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีความเป็นอัจฉริยะ แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน อาจเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกันภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมนักเรียนได้พัฒนาศักยภาพความสามารถพิเศษนั้นจนถึงขั้นสูงสุด

การจัดกลุ่มนักเรียนนี้ มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาโดยตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่างๆ หากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะมีน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน

๓. การป้องกันและแก้ไขปัญหา

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน จึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิค วิธีการ แต่สิ่งที่ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา จำเป็นต้องดำเนินการมีอย่างน้อย ๒ ประการ คือ

๓.๑ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น

๓.๒ การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

๔. การพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียน

การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มมีปัญหา/กลุ่มเสี่ยง กลุ่มความสามารถพิเศษ ให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษ กลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

การส่งเสริมพัฒนานักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

๔.๑ การจัดกิจกรรมโฮมรูม

๔.๒ การเยี่ยมบ้านนักเรียน

๔.๓ การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน(Classroom Meeting)

๔.๔ การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๕. การส่งต่อ

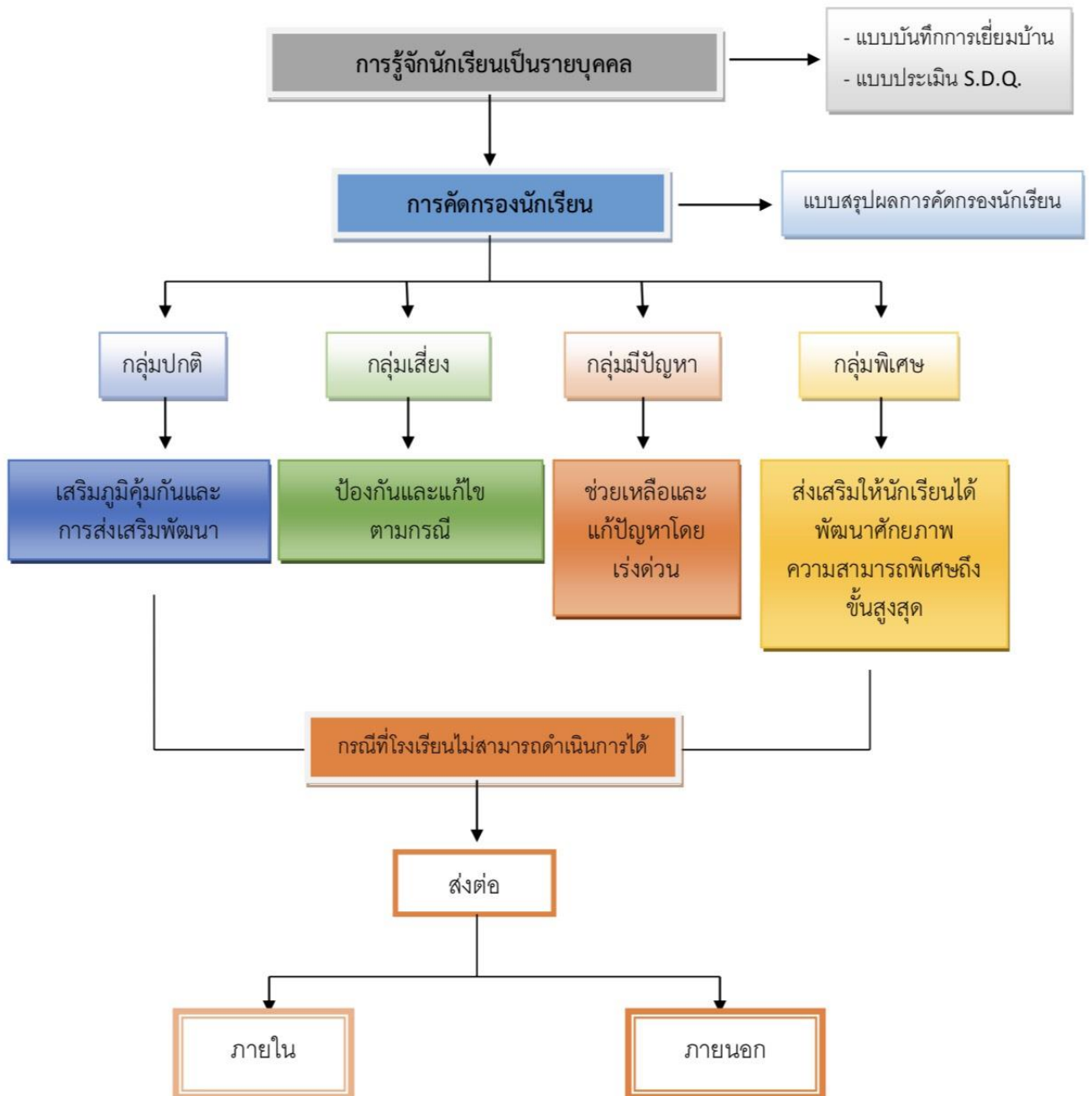
ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยครูที่ปรึกษา อาจมีกรณีที่บางปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบบาททหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเพียงลำพัง ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข ซึ่งครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือหรือการคัดกรองนักเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาของนักเรียนในแต่ละกรณี

การส่งต่อแบ่งเป็น ๒ แบบ คือ

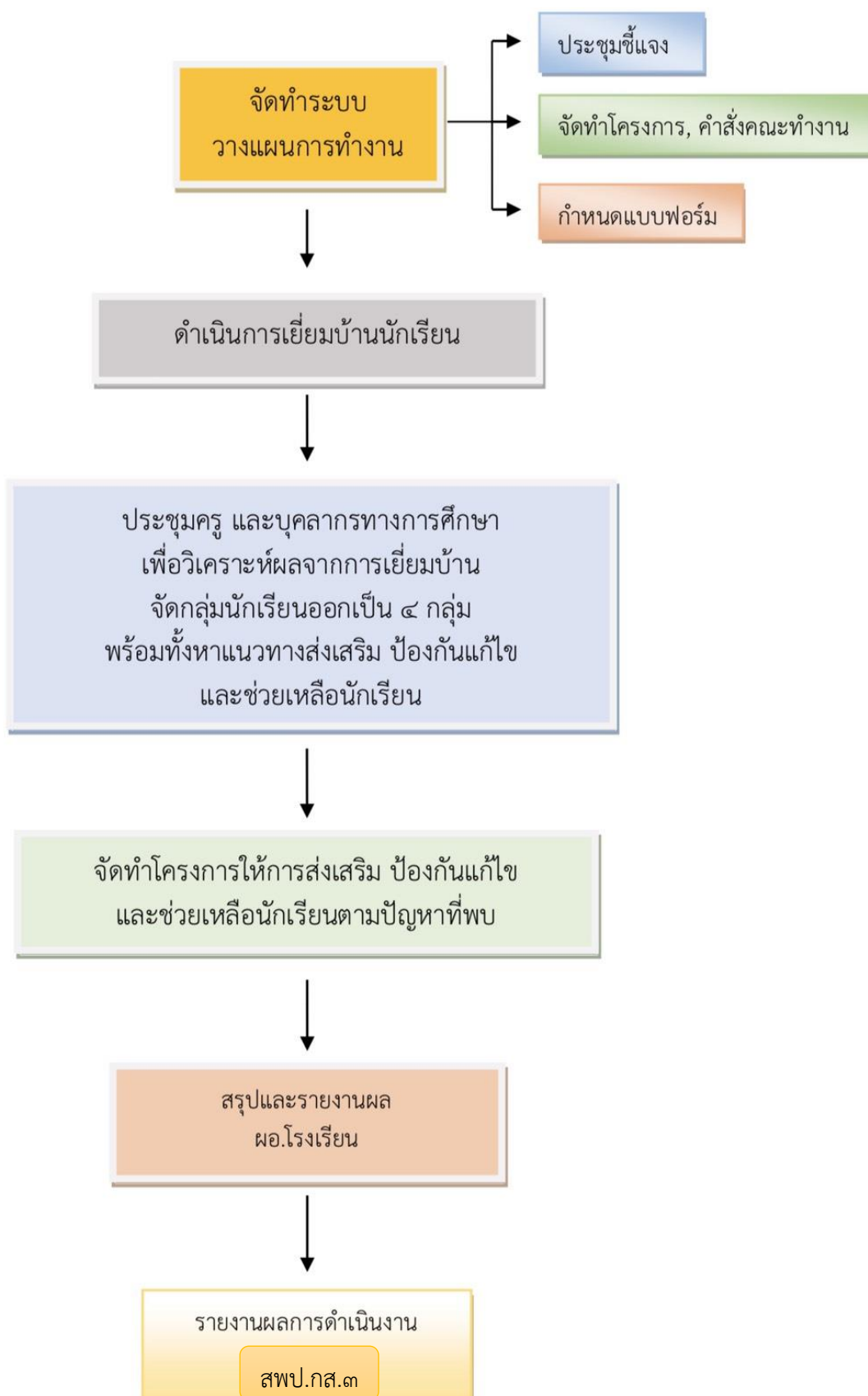
๑. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง

๒. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หากพิจารณาเห็นว่าเป็นกรณีปัญหาที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้

กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานของโรงเรียน

ส่วนที่ ๔

การขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๑. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
๒. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน
๓. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละ คณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด
๔. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
๕. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่อง ที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสิ่งที่จำเป็นโดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

การพัฒนาและขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

๑. ศึกษาสภาพและทิศทางการดำเนินงาน
๒. วางแผนการดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
๓. ดำเนินการตามแผนที่กำหนด
๔. นิเทศกำกับติดตาม
๕. ประเมินผลและสรุปรายงาน

การสร้างวินัยเชิงบวก (Positive Discipline)

การสร้างวินัย หมายถึง การสอนหรือการฝึกคนให้เชื่อฟังกฎระเบียบหรือแนวทางการปฏิบัติตน ทั้งใน ระยะสั้นหรือระยะยาว

การสร้างวินัยเชิงบวกในห้องเรียน เด็กจำเป็นต้องได้รับอบรมสั่งสอนเพื่อให้เข้าใจและปฏิบัติตาม ระเบียบของสังคม ซึ่งหมายรวมถึงการตอรอง และการสร้างระบบการให้รางวัลมากกว่าการลงโทษด้วยการ ทำร้ายหรือใช้วาจาทำร้ายจิตใจ

หลัก ๗ ประการของการสร้างวินัยเชิงบวก

๑. เคารพศักดิ์ศรีของเด็ก

๒. พยายามพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การมีวินัยในตนเองและบุคลิกลักษณะที่ดี
๓. พยายามให้เด็กมีส่วนร่วมมากที่สุด
๔. คำนึงถึงความต้องการทางพัฒนาการและคุณภาพชีวิตของเด็ก
๕. คำนึงถึงแรงจูงใจและโลกทัศน์ของเด็ก
๖. พยายามให้เกิดความยุติธรรม เท่าเทียมกัน และไม่เลือกการปฏิบัติ
๗. เสริมสร้างความสามัคคีกลมเกลียวในกลุ่ม

ในการสร้างวินัยเชิงบวกครูควรพยายามคำนึงอัตรา ๔:๑ คือ พยายาม”จับถูก” ให้ได้ ๔ ครั้งสำหรับการ”จับผิด” ๑ ครั้ง โดยพยายามทำอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

ส่วนที่ ๕

เอกสารหลักฐาน

เอกสารหลักฐานที่ใช้ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

- ระเบียบสะสม (ป.พ.๘)
- โครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน
- คำสั่งเยี่ยมบ้านนักเรียน
- บันทึกการเยี่ยมบ้านนักเรียน
- แบบบันทึกการสังเกต
- แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- แบบสรุปการเยี่ยมบ้าน
- แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ๓ ฉบับ
- แบบสรุปการประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ)
- แบบบันทึกการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล
- แบบสรุปผลการคัดกรองนักเรียน
- แบบบันทึกการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล
- แบบบันทึกการติดตามดูแลนักเรียน
- แบบสรุปผลการช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล
- บันทึกข้อความส่งต่อหน่วยงานภายใน/ภายนอก
- แบบสรุปผลการส่งต่อ

